

UCHWAŁA nr 6 / 2026

Krajowej Rady Konsultacyjnej do Spraw Osób Niepełnosprawnych

z dnia 10.02.2026 r.

**w sprawie uwzględnienia warunku przestrzegania Konwencji o Prawach
Osób z Niepełnosprawnościami oraz zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym
dostępności dla osób z niepełnosprawnościami w Wieloletnich Ramach Finansowych
Unii Europejskiej na lata 2028–2034**

Na podstawie art. 42 ust. 3 pkt 1c ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2018 r., poz. 511), w zw. § 7 ust. 2 rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 31 października 2016 r. w sprawie Krajowej Rady Konsultacyjnej do Spraw Osób Niepełnosprawnych (Dz. U. z 2016 r. poz. 1783) uchwala się, co następuje:

§ 1.

Krajowa Rada Konsultacyjna ds. Osób Niepełnosprawnych wyraża głębokie zaniepokojenie kształtem projektowanego porządku prawnego Wieloletnich Ram Finansowych Unii Europejskiej na lata 2028–2034, w szczególności brakiem jednoznacznych i systemowych odniesień do Konwencji Organizacji Narodów Zjednoczonych o prawach osób z niepełnosprawnościami oraz zasady dostępności w ramach zasad horyzontalnych funduszy Unii Europejskiej.

§ 2.

Krajowa Rada Konsultacyjna ds. Osób Niepełnosprawnych apeluje do osób i instytucji odpowiedzialnych za współkształtowanie porządku prawnego Wieloletnich Ram Finansowych Unii Europejskiej na lata 2028–2034, w szczególności do Komisji Europejskiej, Parlamentu Europejskiego, oraz Rządu Rzeczypospolitej Polskiej o:

1. przywrócenie warunku zgodności programów i działań finansowanych z budżetu Unii Europejskiej z Konwencją Organizacji Narodów Zjednoczonych o prawach osób z niepełnosprawnościami (zasad obecna w porządku prawnym UE od perspektywy 2021-2027),

2. przywrócenie zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności jako zasady horyzontalnej obowiązującej we wszystkich funduszach Unii Europejskiej (zasada obecna w porządku prawnym UE od perspektywy 2014-2020),
3. zapewnienie, aby środki finansowe Unii Europejskiej w perspektywie 2028–2034 nie były wykorzystywane w sposób prowadzący do regresu w zakresie ochrony praw osób z niepełnosprawnościami.

§ 3.

Krajowa Rada Konsultacyjna ds. Osób Niepełnosprawnych podkreśla, że Unia Europejska, jako strona Konwencji Organizacji Narodów Zjednoczonych o Prawach Osób z Niepełnosprawnościami, jest zobowiązana do zapewnienia jej pełnego i skutecznego stosowania, a ograniczenie zasad horyzontalnych wyłącznie do ogólnych odniesień do Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej stwarza ryzyko obniżenia dotychczasowego standardu ochrony praw tej grupy społecznej.

§ 4.

Załącznik do niniejszej uchwały stanowi pakiet propozycji rozwiązań legislacyjnych i systemowych, których celem jest zapewnienie zgodności Wieloletnich Ram Finansowych Unii Europejskiej na lata 2028–2034 z Konwencją Organizacji Narodów Zjednoczonych o prawach osób z niepełnosprawnościami oraz zasadą dostępności.

§ 5.

Krajowa Rada Konsultacyjna ds. Osób Niepełnosprawnych postuluje do Pełnomocnika Rządu do spraw Osób Niepełnosprawnych o przekazanie treści niniejszej uchwały do Ministra Spraw Zagranicznych oraz Ministra Funduszy i Polityki Regionalnej koordynujących prace nad stanowiskiem Rządu RP ws. Wieloletnich Ram Finansowych Unii Europejskiej na lata 2028–2034

§ 6.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

*Data i podpis Przewodniczącego Krajowej Rady Konsultacyjnej
do Spraw Osób Niepełnosprawnych*

Załącznik nr 1 do Uchwała nr 6 / 2026 Krajowej Rady Konsultacyjnej ds. Osób Niepełnosprawnych z dnia 10.02.2026 r.

Dotyczy: Pakiet propozycji Wieloletnich Ram Finansowych UE 2028–2034 – skutki braku odniesień do Konwencji ONZ o prawach osób z niepełnosprawnościami.

Niniejszym przedstawiamy stanowisko w sprawie pakietu propozycji dokumentów definiujących Wieloletnie Ramy Finansowe Unii Europejskiej na lata 2028–2034.

W naszej ocenie obecny kształt tych propozycji nie zapewnia zgodności z Konwencją Organizacji Narodów Zjednoczonych o prawach osób z niepełnosprawnościami (KPON), której Unia Europejska jest stroną.

W szczególności brak jednoznacznych i systemowych odniesień do KPON w dokumentach ramowych, przy jednoczesnym ograniczeniu zasad horyzontalnych do ogólnych odwołań do Karty Praw Podstawowych UE lub wybranych aspektów równości, prowadzi do faktycznego obniżenia standardu ochrony praw osób z niepełnosprawnościami w porównaniu z poprzednimi perspektywami finansowymi. Takie podejście stwarza realne ryzyko finansowania działań sprzecznych z art. 9, 19, 24 i 27 KPON, a tym samym naruszenia zobowiązań Unii wynikających z prawa międzynarodowego.

Karta Praw Podstawowych UE, mimo swojej rangi, nie ustanawia szczegółowych obowiązków pozytywnych w zakresie realnej dostępności, racjonalnych usprawnień, niezależnego życia i deinstytucjonalizacji, zatrudnienia na otwartym rynku pracy, czy edukacji włączającej. Ograniczenie się wyłącznie do Karty prowadzi do ryzyka regresu w ochronie praw osób z niepełnosprawnościami, sprzecznego z zasadą niedopuszczalności cofania się w standardach praw człowieka (non-regression).

W związku z powyższym wzywamy Komisję Europejską, jako inicjatora pakietu legislacyjnego, do wprowadzenia niezbędnych korekt zapewniających jednoznaczne i konsekwentne uwzględnienie KPON w dokumentach WRF 2028–2034, w tym w zakresie:

- zasad horyzontalnych,
- celów regulacji,
- mechanizmów monitorowania i ewaluacji,

- dostępności informacji i procedur aplikacyjnych.

Przyjęcie Wieloletnich Ram Finansowych bez wskazanych zmian oznaczałoby odejście od dotychczasowego dorobku regulacyjnego UE w zakresie włączenia osób z niepełnosprawnościami oraz stworzyłoby ryzyko finansowania działań niezgodnych z obowiązującym prawem międzynarodowym i unijnym.

W związku z powyższym przedstawiamy poniżej uwagi.

UWAGI

I. Uwaga do:

„Komunikatu Komisji Do Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiej, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego I Komitetu Regionów. Dynamiczny budżet UE na miarę priorytetów przyszłości - Wieloletnie ramy finansowe 2028-2034. COM(2025) 570 final”.
[<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52025DC0570&qid=1753978048542>]

A. Uwaga ogólna:

Niespójne podejście do zasad horyzontalnych. Niespójność opisu równościowych zasad horyzontalnych w poszczególnych rozdziałach Komunikatu Komisji, potęgowana dodatkowym chaosem pojęciowym w tym zakresie w projekcie rozporządzenia ustanawiającego ramy monitorowania (m.in. czasem odniesienia tylko do „równouprawnienia płci”, czasem do stosowania Karty Praw Podstawowych).

Zwracamy uwagę na pominięcie w Komunikacie Komisji, ale także w kolejnych dokumentach ramowych z 16.07.2025 r. kwestii zgodności z Konwencją Organizacji Narodów Zjednoczonych o prawach osób niepełnosprawnych (m.in. art. 9 Dostępność, art. 19 Niezależne życie i włączenie w społeczeństwo), które stanowiły ważną część rozporządzeń ramowych dla WRF 2021-2027. W prawodawstwie UE nie nastąpiły żadne zmiany, które uzasadniają taki brak.

B. Szczegółowe propozycje modyfikacji dokumentu:

W Komunikacie KE powinno się znaleźć następujące postanowienie (zaimplementowane odpowiednio do rozporządzeń ramowych i właściwych załączników):

„Partnerstwa krajowe i regionalne będą wymagały przestrzegania zasad horyzontalnych określonych w art. 10 TFUE, z uwzględnieniem Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej. Państwa członkowskie powinny również przestrzegać obowiązków określonych w Konwencji Organizacji Narodów Zjednoczonych o prawach dziecka i Konwencji Organizacji Narodów Zjednoczonych o prawach osób niepełnosprawnych oraz zapewniać dostępność zgodnie z jej art. 9 oraz z przepisami prawa Unii harmonizującymi wymogi dostępności produktów i usług. W tym kontekście Fundusze powinny być wdrażane w sposób promujący przejście od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej. Państwa członkowskie i Komisja powinny dążyć do wyeliminowania nierówności i do promowania równości kobiet i mężczyzn oraz do

uwzględniania perspektywy płci, a także do zwalczania dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną.”

Uzasadnienie: Dodanie do Komunikatu KE proponowanego postanowienia (wzorowanego na motywie 6 Preambuły rozporządzenia 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r.) naprawia błąd pominięcia w Komunikacie Komisji, ale także w kolejnych dokumentach ramowych z 16.07.2025 r. kwestii zgodności z Konwencją Organizacji Narodów Zjednoczonych o prawach osób niepełnosprawnych (m.in. art. 9 Dostępność, art. 19 Niezależne życie i włączenie w społeczeństwo), które stanowiły ważną część rozporządzeń ramowych dla WRF 2021-2027. W prawodawstwie UE nie nastąpiły żadne zmiany, które uzasadniają taki brak w odniesieniu do jednej z najbardziej narażonych na dyskryminację grup społecznych w Unii Europejskiej.

II. Uwaga do dokumentu:

„Wniosek Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiające ramy monitorowania wydatków budżetowych i ramy wykonania budżetu oraz inne przepisy horyzontalne dla programów i działań Unii. COM(2025) 545 final”. [<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52025PC0545&qid=1753797488776>]

A. Uwaga ogólna:

Niepokojący jest fakt arbitralnego zawężania zasad horyzontalnych w przedmiotowych propozycjach. Zasady „równościowe” są w większości przypadków ograniczane do „równości płci”. Sugerujemy, by w punktach wymieniających tę zasadę rozwinąć jej brzmienie do wersji „równości płci i niedyskryminacji” (a optymalnie do bardzo dobrego rozwiązania przyjętego w polskich wytycznych: „zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasady równości kobiet i mężczyzn”).

W sposób szczególnie mocny pragniemy zaznaczyć, iż niepokojący jest praktycznie brak odniesienia do osób z niepełnosprawnościami (znane z poprzednich perspektyw zasady niedyskryminacji, dostępności etc.) – poza motywem z preambuły to zagrożone dyskryminacją, a bardzo ważne z perspektywy „prawnoczułoczej” i społeczno-gospodarczej środowisko jest właściwie pominięte. Poniższe propozycje służą naprawieniu tej sytuacji.

B. Szczegółowe propozycje modyfikacji dokumentu:

1. Nowy artykuł w części dotyczącej zasad horyzontalnych (Chapter 2 – Horizontal principles)

Obecnie są tam: klimat i bioróżnorodność, zasada „do no significant harm”, polityki społeczne, równość płci.

Propozycja dodania artykułu:

„Artykuł 8 – Dostępność i włączenie osób z niepełnosprawnościami

1. Programy i działania finansowane z budżetu Unii są projektowane i wdrażane zgodnie z zasadą dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, w szczególności w zgodzie z art. 9 Konwencji Organizacji Narodów Zjednoczonych o prawach osób z niepełnosprawnościami oraz z Kartą Praw Podstawowych Unii Europejskiej.
2. Dostępność obejmuje w szczególności środowisko zbudowane, transport, informacje i komunikację – w tym technologie i systemy informacyjno-komunikacyjne – a także usługi świadczone w ramach programów, przy czym w zakresie informacji i komunikacji obejmuje ona w szczególności zapewnienie przekazu w języku migowym oraz innych właściwych formach komunikacji. Komisja zapewnia, aby monitorowanie i sprawozdawczość obejmowały wskaźniki dotyczące uczestnictwa oraz równego dostępu osób z niepełnosprawnościami jako beneficjentów środków Unii.
3. Państwa członkowskie wykazują w swoich krajowych i regionalnych planach partnerstwa, w jaki sposób podejmowane środki zapewniają dostępność oraz promują włączenie osób z niepełnosprawnościami”.

Uzasadnienie: Unia Europejska jest stroną Konwencji ONZ o prawach osób z niepełnosprawnościami, a Karta Praw Podstawowych zakazuje dyskryminacji ze względu na niepełnosprawność. Wprowadzenie odrębnego artykułu zapewni pełną zgodność regulacji z tymi zobowiązaniami i zagwarantuje, że fundusze unijne będą dostępne dla wszystkich obywateli.

2. Doprecyzowanie w artykule o celach (Article 3 – Objectives)

W art. 3 wymieniono m.in. przejrzystość, monitorowanie, raportowanie, zasady horyzontalne.

Propozycja dopisania punktu:

„(f) zapewnienie dostępności oraz równych szans osobom z niepełnosprawnościami na etapie projektowania, wdrażania, monitorowania oraz ewaluacji programów i działań Unii, zgodnie z Konwencją Organizacji Narodów Zjednoczonych o prawach osób z niepełnosprawnościami”.

Uzasadnienie: Uwzględnienie dostępności i równych szans wśród głównych celów regulacji podkreśli wagę tego zagadnienia i nada mu charakter przekrojowy, podobnie jak w przypadku równości płci czy zasady „do no significant harm”.

3. Wskaźniki monitorowania (Article 8 i Annex I – Intervention fields and indicators)

W art. 8 przewidziano zestaw wskaźników wyjściowych i rezultatów.

Propozycja dodania wskaźników, np.:

„• **Wskaźnik produktu:** „Liczba projektów zapewniających dostępność infrastruktury, usług lub narzędzi cyfrowych dla osób z niepełnosprawnościami.”

• **Wskaźnik rezultatu:** „Wzrost odsetka beneficjentów z niepełnosprawnościami mających dostęp do infrastruktury, usług lub programów finansowanych ze środków Unii Europejskiej”.

Uzasadnienie: Obowiązek oceny dostępności w ramach ewaluacji zagwarantuje, że aspekt włączenia osób z niepełnosprawnościami nie pozostanie deklaracyjny, lecz będzie podlegał regularnej i rzetelnej kontroli w każdym cyklu programowania.

4. Raportowanie i Single Gateway (Article 12 – Transparency)

Obowiązek stworzenia publicznego portalu z danymi i informacjami o naborach.

Propozycja dodania ustępu:

„Wszelkie informacje, w tym zaproszenia do składania wniosków oraz zaproszenia do składania ofert, muszą być udostępniane w formatach dostępnych dla osób z niepełnosprawnościami, zgodnie z **Europejskim aktem w sprawie dostępności** (Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/882) oraz **Dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/2102 w sprawie dostępności stron internetowych i mobilnych aplikacji organów sektora publicznego**”.

Uzasadnienie: Osoby z niepełnosprawnościami napotykają największe bariery w dostępie do informacji i komunikacji. Zapewnienie dostępności cyfrowej zgodnej z unijnymi dyrektywami jest niezbędne, by realnie ułatwić im udział w programach finansowanych z budżetu UE.

5. Ewaluacje (Article 10 i 11 – Evaluations)

Do obowiązków Komisji i państw członkowskich należy dodać:

„Ewaluacje obejmują ocenę tego, w jaki sposób programy i działania zapewniają dostępność oraz udział osób z niepełnosprawnościami, zgodnie z **Konwencją ONZ o prawach osób z niepełnosprawnościami (KPON)**.”

Uzasadnienie: Obowiązek oceny dostępności w ramach ewaluacji zagwarantuje, że aspekt włączenia osób z niepełnosprawnościami nie pozostanie deklaracyjny, lecz będzie podlegał regularnej i rzetelnej kontroli w każdym cyklu programowania.

6. Motywy (recitals) w preambule

Dodanie na samym końcu motywu 10 (Karta Praw Podstawowych i osoby z niepełnosprawnościami) odniesienia do zatrudnienia na otwartym, inkluzywnym rynku pracy (zgodnie z art. 27 KPON):

„[...] oraz wsparcie zatrudnienia na otwartym i inkluzywnym rynku pracy, a także prezentowanie godnego i niedyskryminującego wizerunku osoby z niepełnosprawnością oraz podnoszenie świadomości społecznej na temat niepełnosprawności.”.

Uzasadnienie: Aktywizacja zawodowa zgodna zapisami Konwencji ONZ o prawach osób z niepełnosprawnościami nie tylko pozwala na zachowanie praw gwarantowanych w Karcie Praw Podstawowych, ale też – poprzez aktywizację osób biernych zawodowo – zwiększa konkurencyjność gospodarki UE.

III. UWAGI FUNDAMENTALNE – DLACZEGO NIE WYSTARCZA ODNIESIENIE DO KARTY PRAW PODSTAWOWYCH

Wyjaśnienie fundamentalnych zagrożeń wynikających ze stosowania wyłącznie Karty Praw Podstawowych UE (KPP) bez odniesień do Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych (KPON)

Celem analizy jest wskazanie zagrożeń stosowania i powoływania się w dokumentach unijnych wyłącznie na Kartę Praw Podstawowych UE (KPP) z pominięciem dotychczasowego powoływania się na zgodność z Konwencją ONZ o prawach osób niepełnosprawnych (KPON). Postanowienia KPON zdecydowanie bardziej szczegółowo określają sposób realizacji praw osób z niepełnosprawnościami, dając konkretne metody zapewniania im równego dostępu do wszystkich sfer życia społecznego. W związku z tym, rezygnacja z odwołania się do KPON na rzecz zdecydowanie bardziej ogólnego dokumentu, jakim jest KPP, zdecydowanie pogorszy sytuację osób z niepełnosprawnościami.

1. Charakter prawny obu dokumentów

- Karta Praw Podstawowych UE (KPP)
 - Obowiązuje w ramach prawa UE, ma moc prawną równą traktatom.

- Ma zastosowanie wyłącznie do instytucji UE oraz państw członkowskich, ale tylko w obszarach objętych prawem unijnym.
- Jest dokumentem ogólnym – obejmuje katalog praw człowieka, ale nie wskazuje konkretnych metod zapewniania realizacji praw człowieka wobec poszczególnych grup.
- Konwencja ONZ o prawach osób niepełnosprawnych (KPON)
 - Międzynarodowy traktat przyjęty przez ONZ, ratyfikowany przez UE i wszystkie państwa członkowskie.
 - Wprowadza konkretne mechanizmy zapewniania osobom z niepełnosprawnościami praw człowieka.
 - Wyraża wprost podstawowe dla osób z niepełnosprawnościami prawa (np. prawo do dostępności oraz niezależnego życia), wskazując konkretne mechanizmy ich zapewniania.

2. Treściowe porównanie wybranych obszarów.

Obszar	Karta Praw Podstawowych UE	Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych	Potencjalne ryzyko „zagubienia”
Zakaz dyskryminacji	Art. 21: zakaz dyskryminacji m.in. ze względu na niepełnosprawność.	Art. 2 (definicja dyskryminacji) + art. 5 (zakaz dyskryminacji).	KPON uszczegóławia zakaz dyskryminacji w kontekście niepełnosprawności, jednoznacznie wskazując, że brak racjonalnego usprawnienia też jest dyskryminacją.
Włączenie społeczne	Art. 26: prawo osób z niepełnosprawnościami do korzystania ze środków integracji społecznej i zawodowej.	Cała Konwencja buduje model partycypacyjny: pełny i skuteczny udział w życiu społecznym.	KPON zdecydowanie bardziej precyzyjnie opisuje mechanizmy włączenia społecznego.
Edukacja	Brak wskazania edukacji włączającej	Art. 24: prawo do edukacji włączającej, zakaz segregacji.	Brak jasnego oparcia w Karcie → zagrożenie legitymizowania segregacyjnych modeli.

	jako podstawowego sposobu kształcenia.		
Dostępność	Brak odniesienia wprost.	Głównie art. 9: szczegółowe określenie sposobów i zasad zapewniania dostępności (infrastruktura, technologie, usługi).	Zdecydowanie mniejsza gwarancja odpowiedniego dla wszystkich zapewnienia dostępności.
Niezależne życie	Brak odniesienia wprost.	Art. 19: prawo do niezależnego życia i włączenia w społeczność lokalną.	O wiele słabsza gwarancja stosowania rozwiązań zapewniających osobom z niepełnosprawnościami prowadzenie niezależnego życia.

Argumenty dowodzące, że ograniczenie się do KPP prowadzi do pogorszenia gwarancji praw osób z niepełnosprawnościami

- Mniej precyzyjny zakres ochrony – KPP mówi o dyskryminacji i integracji ogólnie, ale nie formułuje wprost pozytywnych obowiązków państw i UE (np. zapewniania racjonalnych usprawnień).
- Brak wskazania w Karcie wprost najważniejszych praw – do niezależnego życia, dostępności czy edukacji włączającej.
- Ryzyko praktycznego ograniczenia ochrony – jeśli instytucje UE powołują się tylko na Kartę, mogą pomijać postanowienia Konwencji, choć UE jest jej stroną. To oznaczałoby cofnięcie się do minimalistycznego katalogu praw.
- Sprzeczność z zasadą „nieczynienia kroku wstecz” (non-regression) – prawa człowieka, raz przyznane i uszczegółowione w traktatach międzynarodowych, nie mogą być ograniczane przez węższe regulacje.

3. Wnioski

Powoływanie się wyłącznie na Kartę Praw Podstawowych w dokumentach wchodzących w skład pakietu propozycji nowych Wieloletnich Ram Finansowych prowadzi do sytuacji, w której:

- gubią się kluczowe prawa osób z niepełnosprawnościami (głównie: dostępność, niezależne życie, edukacja włączająca),
- nie są wskazane wprost obowiązki pozytywne, takie jak zapewnianie racjonalnych usprawnień,
- rezygnuje się z aspektu edukacyjnego realizatorów projektów w zakresie tego, co konkretnie oznacza zagwarantowanie poszczególnych praw człowieka osobom z niepełnosprawnościami.

W obecnym kształcie pakiet Wieloletnich Ram Finansowych 2028–2034 nie zapewnia zgodności z Konwencją ONZ o prawach osób z niepełnosprawnościami. Pominięcie odniesień do KPON oznacza obniżenie standardu ochrony praw tej grupy i stwarza realne ryzyko finansowania działań sprzecznych z wiążącym prawem międzynarodowym.

Oczekujemy wprowadzenia poprawek jednoznacznie odwołujących się do KPON oraz ustanawiających obowiązek jej stosowania na wszystkich etapach programowania i wdrażania funduszy UE.

Przyjęcie Wieloletnich Ram Finansowych bez tych zmian będzie oznaczało świadome odejście od dotychczasowego standardu ochrony praw osób z niepełnosprawnościami w politykach finansowych Unii Europejskiej.